

Kultur Språk Medier (KSM)

**Examensarbete i fördjupningsämnet Moderna språk
(Tyska)**

15 högskolepoäng, grundnivå

*Lärare i moderna språk reflekterar över sin
undervisningspraktik och professionskunskap.
Modern language teachers reflect on their teaching
practice and professional knowledge.*

Ann-Louise Peiper

Ämneslärarexamen Gymnasiet Moderna språk tyska
(210hp)

Datum för examinationsseminarium (2025-03-02)

Examinator: Fredrik Hansson

Handledare: Manuela Lupsa

Abstrakt

Idén om att det är viktigt för läraren att reflektera över sin praktik fortsätter att vara ett centralt inslag i lärares fortbildning och yrkesutveckling. Syftet med detta examensarbete är att ta reda på språklärares sätt att reflektera över sin lärarprofession och hur deras relationer med eleverna och varandra påverkar deras yrkesidentitet och arbete. Studiens teoretiska grund består av Donald Schöns (1987) teoretiska modell om vikten att yrkesverksamma reflekterar över sin praktik och av Lee S. Shulmans (1986) teori om professionskunskap. Materialet för studien består av enkätsvar från ett urval av språklärare på högstadiet och gymnasiet som har fått frågor om deras undervisning. Materialet har analyserats med en innehållsanalysmetod (Graneheim och Lundman, 2004). Resultatet visar att lärarna svarar likvärdigt på de flesta enkätfrågorna. De är överens om de olika utmaningarna som finns bland elever med olika bakgrund och bristande förkunskaper. Att relationer och feedback är av stor betydelse både mellan lärare sinsemellan och mellan elever och lärare råder det inget tvivel om. Likaså visar resultatet att lärare reflekterar över sitt yrkesutövande och är medvetna om vad de behöver utveckla och jobba med för att på ett bättre sätt kunna lyckas med fler elever. Resultatet visar även att lärare som arbetat länge tycker att man har för lite delade aktiviteter till exempel med andra elever eller andra skolor. Likaså visar studien att de lärare som arbetat länge tycker att textboksundervisningen försvunnit och att lärare idag jobbar mer digitalt.

Nyckelord: professionskunskap, reflektion, relationer, språklärare, undervisningspraktik, utmaningar

Innehållsförteckning

Abstrakt	2
1 Inledning.....	5
1.1 Syfte och frågeställning	6
2 Teoretiska perspektiv.....	7
2.1 En teori om den reflekterande praktikern	7
2.2 En teori om lärares professionskunskap	9
3 Tidigare forskning	11
3.1 Studier om lärare som reflekterande praktiker	11
3.2 Studier om hur lärare beskriver sin profession.....	13
3.3 Sammanfattning av forskningsresultat	19
4 Metod och material.....	20
4.1 Insamlingsmetod.....	20
4.2 Material.....	21
4.2.1 Studiens deltagare	21

4.2.2 Materialbeskrivning	22
4.3 Analysmetod.....	22
4.4 Forskningsetiska överväganden.....	24
4.5 Metoddiskussion.....	24
5 Resultat och tolkning	26
5.1 Reflektionen nödvändig för förbättrad praktik.....	29
5.2 Att lära sig från andra.....	30
5.3 Delad aktivitet	30
5.4 Svara positivt på förändringar	30
5.5 Att skapa gemensam kompetensutveckling.....	32
5.6 Att testa sin objektivitet.....	31
6 Slutsats och diskussion	33
6.1 Slutsats.....	33
6.2 Diskussion	34
6.3 Förslag till fortsatt forskning	36
Referenser	37
Bilaga 1	40

1 Inledning

Detta examensarbete avslutar en utbildning som gett många nya infallsvinklar och kunskaper inom området. Det har varit en resa som utöver akademiska kunskaper också gett utveckling och insikter på det personliga planet.

Jag har valt att undersöka hur blivande lärare beskriver och reflekterar över sin undervisningspraktik, eftersom jag som blivande lärare tycker att det är en viktig funktion inom yrket. Ämnet har förankrat sig djupare hos mig då jag genom åren med studier och min beprövade erfarenhet har fått en insyn i hur lärare ser sin profession.

Utgångspunkten till mitt arbete är betydelsen av reflektioner och att relationsskapande är en viktig del, om inte den viktigaste inom läraruppdraget. Ett reflekterande arbetssätt innebär att enskilt eller tillsammans med andra kunna betrakta och förstå en situation ur olika perspektiv. Ett reflekterande arbetssätt handlar om att sätta ord på varför man gör som man gör, våga ifrågasätta invanda föreställningar, och lära av sina egna och andras erfarenheter. Engagerade lärare som är passionerade i sitt yrke, använder sig av varierande strategier, och att skapa relation till eleverna är en nyckel till att eleverna lyckas med sina studier (Hattie, 2007). Skolan är en stor del av barns och ungdomars liv och relationerna lärare skapar med elever har en betydande roll.

Läraryrket har ofta refererats till som det viktigaste arbetet av alla då lärare utbildar personer som kommer ha viktiga roller ute i arbetslivet. I *Läroplanen för gymnasiet: GY25* (Skolverket 2025) står det att vi lär i samspel och ett lärande och utveckling sker i samspel mellan sociala varelser.

Forskning visar även att lärare, dels genom utbildning och sin egen idé om yrket skapar en bild om sin egen läraridentitet (Rhöse Martinsson, 2003). Aspelin (2015) använder begreppet lärarroll för att beskriva de förväntningar som skolorganisationen har på en lärare som då blir en abstrakt representant för organisationen. En bok som diskuterar lärarrollen ur olika

perspektiv är (Normell, 2009). För Normell (2009) är läraren den person som har stor betydelse för arbetet i skolan, inte minst nu under 2000-talet när utvecklingen från lydskultur till ansvarskultur i det svenska samhället har förändrat relationen mellan lärare och elever. Goda ämneskunskaper och modern pedagogik räcker inte längre för att bli en bra lärare. Lika stor roll spelar lärarens personlighet, emotionella mognad och relationella kompetens. Författaren visar hur nya forskningsrön inom neurologi, biologi och psykologi kan hjälpa oss att förstå både oss själva, eleverna och deras föräldrar bättre. En ny kunskapssyn behövs också som inte bara rör skolans traditionella ämnesområden utan också innefattar vad vi idag vet om människans fysiska, psykiska och sociala behov. Förslag på lämplighetsprovning för den som vill bli lärare diskuteras också i denna bok.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka och analysera hur lärare i moderna språk beskriver sin undervisningspraktik och hur de reflekterar över sin professionskunskap. För att uppfylla syftet med studien ska följande frågeställning besvaras:

1. Hur reflekterar lärarna i studien över sin undervisningspraktik?
2. Hur beskriver de sin professionskunskap?

2 Teoretiska perspektiv

I detta kapitel presenteras studiens teoretiska perspektiv, som består av Donald Schöns (1987) teoretiska modell om vad reflektion innebär för yrkesverksamma och av Lee Shulmans (1986) teori om professionskunskap. Schöns modell redovisas i avsnitt 2.1. Shulmans teori redovisas i avsnitt 2.2.

2.1 En teori om den reflekterande praktikern

Den amerikanske forskaren och organisationsteoretikern Donald Schön (1987) har utvecklat begreppen *reflekterande praktik* och *reflekterande handling*. Dessa begrepp finns beskrivna i boken "The reflective practitioner: How professionals think in action". Schön (1987) tog inspiration av pedagogen John Dewey och hans tankar om erfarenhetslärande eller "learning by doing" som är en etablerad term inom pedagogik. Efter publicerandet av Schöns bok har det sedan början av åttiotalet varit ett nyckelbegrepp i lärarutbildningen.

Att reflektera över sin egen praktik är avgörande för den egna professionsutvecklingen, (Schön, 1987). Genom att stanna upp och reflektera kan en skicklig praktiker se nya infallsvinklar och har då möjlighet att ompröva sina bedömningar. För att anamma ett sådant arbetssätt behövs tid och stöd för att utveckla en professionell trygghet och självkänsla, så att man har mod att ifrågasätta och frångå regler och rutiner när det behövs, samtidigt som det behövs utrymme för kontinuerlig reflektion och utvärdering utifrån konkreta situationer för att kunna utveckla sin bedömningsförmåga och professionella kompetens (Schön, 1987).

Att vara professionell handlar om att kunna anpassa sig till situationer som är osäkra, unika och motstridiga (Schön, 1987). Det är då det blir tydligt att riktlinjer, rutiner, regler och checklistor har ett begränsat värde även om de kan vara förankrade i teori och forskning. Av goda riktlinjer, rutiner, regler och checklistor följer inte automatiskt god praktik. Vad som blir viktigare är i stället förmåga och utrymme att kunna reflektera över olika situationer

och kunna agera därefter. I boken presenterar Schön en teoretisk modell om den professionsrelaterade reflexiviteten (se figur 1).

Figur 1. Donald Schöns representation av professionsrelaterad reflexivitet (1983)

Enligt Schöns modell (1983) är reflektionen över sin egen praktik en nyckelfaktor för utvecklingen av den (se fig. 1, A key factor in improving learner experience). En yrkesutövare som har förmåga att stanna upp och reflektera över sin praktik är, enligt Schön, en person som har förmåga att lära sig från exempelvis mer erfarna kollegor (se fig. 1, About learning from others). Schön beskriver begreppen *knowing in action* (Schön, 1987, s. 33) och *knowing on action* (Schön, 1987, s 22). *Knowing in action* är kunskap om hur man beter sig i olika situationer genom att veta hur man ska göra utan att direkt kunna beskriva med ord varför man agerar som man gör. Det innefattar även reflektionen av konsekvenserna av det man gjort. *Knowing on action* är reflektionen över det man gjort det vill säga själva handlingen och hur man utfört jobbet som sedan lett till konsekvenserna av det man utfört.

Vidare är reflektionen över sin yrkespraktik och profession, enligt Schöns modell, en aktivitet som man delar med andra inom professionen (se fig. 1, A shared activity). Den hjälper yrkesverksamma att svara positivt på förändringar som uppstår i arbetslivet (se fig. 1, About responding positively to change). Reflektionen ska vara pågående under en yrkeskarriär (se fig. 1, Ongoing throughout your career) och den ska ständigt hjälpa yrkesverksamma att vilja lära sig nya saker (se fig. 1, Helpful in deciding objectives for continuing professional development) för att kunna förbättra den professionella yrkesutövningen (se fig. 1, About improving your professional practice) samt ens egen objektivitet (se fig. 1, About improving your objectivity).

2.2 En teori om lärares professionskunskap

I teorin om den reflekterande praktikern som presenterats i föregående avsnitt förekommer komponenten *förbättra den professionella yrkesutövningen* (se fig. 1, About improving your professional practice). Utifrån denna komponent har Schöns teori kompletterats med Shulmans teori om lärares professionskunskap, så som den beskrivs i artikeln *Those who understand: Knowledge growth in teaching* som publicerades 1986. Frågor som diskuteras i artikeln innefattar övergången från lärarstudent till verksam lärare eller vad skiljer en nyexaminerad lärares undervisningspraktik från en erfaren lärares undervisningspraktik? En fråga som berör både erfarna och mindre erfarna lärare är Vad är lärares professionskunskap?

I analysen av lärares professionskunskap urskiljer Shulman (1986) tre olika kunskapskategorier: content knowledge som här översätts med *ämneskunskaper*, curricular content knowledge, som är *kunskaper om styrdokument* och pedagogical content knowledge, som i svenska motsvarar *ämnesdidaktiska kunskaper*.

Den som förutsätter att undervisa i ett ämne måste visa *kunskaper i ämnet* som en förutsättning. *Kunskap om läroplan* handlar om kunskap om själva styrdokumentets innehåll och om kunskap om kursplaner, vilket läraren behöver för att kunna undervisa i ett visst ämne.

Kunskaper om pedagogik inkluderar en förståelse av vad som gör inhämtningen av kunskaper svår. Förståelsen och insikten om att elever är av olika bakgrund, inte alltid är lika gamla och är olika långt i sin utveckling är viktig för att skapa rätt nivå (Shulman,1986).

3 Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras nationell och internationell forskning som har relevans för denna studies undersökningsområde. I avsnitt 3.1 redovisas studier om lärare som reflekterande praktiker i 3.2 redovisas forskning om lärares beskrivning av sitt professionsutövande, och i 3.3 redovisas en sammanfattning av forskningsresultaten.

3.1 Studier om lärare som reflekterande praktiker

I en svensk studie, Andersson (2004), undersöker man genom att jämföra nyexaminerade lärares reflektioner med erfarna lärares reflektioner. Det övergripande syftet med denna studie är att synliggöra aspekter som speglas i samtal mellan nyutbildade lärare. Arton deltagare har givits utrymme att individuellt och i grupper reflektera över erfarenheter under sin första termin som nyutbildade. Resultaten visar att en del av komplexiteten i de nyutbildade lärarnas arbete består av att deras intressen bryts mot andra aktörers intressen, det innebär de nyutbildade lärarna fokuserar på saker som inte alltid de erfarna gör. Detta kan leda till en känsla av utsatthet. Majoriteten av deltagarna hanterar utsattheten genom att arbeta relationsorienterat. Detta väcker frågor rörande betydelsen av nyutbildade lärares medvetenhet om perspektiv på utmaningar. En sådan medvetenhet kan utvecklas med syfte att tydliggöra den dolda styrningen från deras ledare. Styrningen som nyutbildade lärare möter i vardagsarbetet kan leda till potentiella handlingsstrategier som kan gynna deras praktik.

Matilde Gallardo genomförde år 2019 en studie om språklärares reflektioner över sin yrkesprofession. Bidragsgivarna använder en kombination av empirisk forskning och personlig reflektion för att generera kunskap om språklärares reflektioner som kan förbättra hur de uppfattas i sociala och utbildningsinstitutioner och öka medvetenheten om viktiga frågor som påverkar yrket. Studien har undersökt hur viktigt det är att engagera språklärare vid olika tidpunkter i deras karriärer för att främja och matcha behoven hos nuvarande studenter.

Ana de Medeiros, (2021), genomförde en studie och argumenterade för hur man tar fram bästa praxis inom språkinläringen. Studien belyser sambandet mellan språkbruk, tanke, tillfälliga problem som kan uppstå och attityder när det gäller språkinläring, undervisning och forskning men även kön. Studien som framhåller att man undersökt moderna lärare i främmande språk som forskar om sina egna och andras erfarenheter av reflektioner i samband med att de bor och undervisar i brittiska institutioner, främst inom den högre utbildningssektorn. Studiens resultat visade bland annat övergångspunkter i en språklärares livscykel och hur man bäst skapar en tydlig väg mellan olika nivåer så att trösklar ses som möjlighetsportaler snarare än barriärer. På så sätt ger studien en inblick i en viktig del av lärarnas röster och deras känsla av agens i sin profession. Studien är av särskilt intresse för språklärare, lärarutbildare, tillämpade lingvister och studenter och forskare i moderna främmande språk och den uppmuntrar till att ompröva befintliga metoder och skapa nya dialoger för att ge ny energi till språkinläring och undervisning.

Studien av Niemi m.fl. (2012) ger viktiga insikter och reflektioner för internationella forskare, lärare, studerande, journalister och beslutsfattare som är intresserade av undervisning och lärande i den finländska skolan. De undersöker skolframgången i Finland genom att fråga flertalet lärare om deras undervisningspraktik. De kommer fram till att de vinnande faktorerna är självständiga och reflekterande lärare och flexibla utbildningsstrukturer. Den visar resultaten av det systematiska och ihärdiga arbete som har gjorts för utbildning och skolgång i Finland. De finländska elevernas framgång i internationella bedömningsprov och det finländska utbildningssystemets särdrag väcker intresse runt om i världen. Betydelsen av den finländska utbildningspolitiken och det samhällseliga klimatet diskuteras kontinuerligt. Studien ger förklaringar, svar och reflektioner kring dessa frågor och har således bidragit med information genom att komma med specifika forskningsbaserade synpunkter. Studien framhåller att elevernas lärande med delaktighet och skolan som lärandegemenskaper är centrala visioner för framgång.

En studie som belyser undervisning och utmaningar som lärare ställs för under lite svårare förhållanden är studien *Creating good education against the odds* skriven av Fishman och

Gardner (2006). Frågorna de ställer sig i studien är följande: *Vilket ansvar har en pedagog? Var börjar och slutar det?* Studien är gjord på fyra välkända offentliga gymnasieskolor i storstadsområden i USA där lärare beskriver sitt djupa engagemang för att möta elevernas akademiska behov men även deras utvecklingsmässiga, sociala och emotionella behov. Lärarna berättar hur lärare tolkar ansvar och att de är kreativa, innovativa och flexibla i och utanför klassrummet. Denna breda konceptualisering sätter de dock i strid med aktuella signaler från det större samhället som definierar lärarnas ansvar snävt, vilket kräver ett fokus främst på elevernas studieresultat.

Trots denna spänning arbetar, enligt Fishman och Gardner (2006), många lärare outtröttligt för att hitta nya sätt att tillgodose elevernas behov. Det är faktiskt så lärarna i slutändan får mening från sitt arbete. Med minimal vägledning om hur de ska utföra vad de ser som "bra arbete" sätter lärarna sina egna mål och förväntningar, samtidigt som man strävar efter att uppfylla skolans, statens och nationella standarder. Fishman och Gardner (2006) fokuserar på hur dessa urbana lärare beskriver och definierar ansvar i sitt arbete, förhållandet mellan ansvar och kreativitet, utmaningar som lärare står inför för att upprätthålla detta arbete och hur dessa faktorer påverkar läraryrket som en formell profession. Det ger oss en förståelse för hur dessa lärare reflekterar över sin lärarprofession utifrån de utmaningar de möter i området som de arbetar i.

3.2 Studier om hur lärare beskriver sin professionsutövning

En studie av Ehrman, Leaver och Oxford (2002) handlar om lärarstudenter som engagerade sig i en designprocess av multimodala läromedel. Studien presenterar ett nytt tillvägagångssätt för att förstå och använda kognitiva strilar för att förbättra individuell språkinläring. Ehrman, Leaver och Oxford (2002) etablerade ett inärnings profilschema med 10 kognitiva stildimensioner som kan användas för diagnos och rådgivning till språkinlärare. Lärarstudenterna dokumenterade sina erfarenheter för att sedan bli intervjuade. Informationen från diskussionerna och intervjuerna med eleverna gav ett

mervärde då intervjuaren och eleven kunde diskutera tillvägagångssätten i det nuvarande sammanhanget. Det kognitiva perspektivet utgår från enskilda elevers reaktioner på och bedömningar av klassrumsaktiviteter och målspråket. Känslor i detta paradigm rangordnas efter om de underlättar eller hindrar individens språkinläring (Ehrman, Leaver, och Oxford, 2002). Kognitiv forskning har också behandlat lärares känslor. Resultatet visar att efter att tagit reda på lärarnas reflektioner har man kunnat skapa en utveckling av en profilm Metod för diagnos av lärostil. Man har även kunnat ge lärandestrategier till elever. Vidare har man kunnat erbjuda konsultationstjänst för språkinläring. Ehrman, Leaver och Oxford konstruktionen erbjuder ett rikt utbud av information om språkinlärare och språkinläring.

I en annan studie gjord av Golombek och Doran (2014) där man analyserade dagböcker av nyblivna språklärare kom man fram till att även om kritiska förhållningssätt till känslor varierar mellan olika områden delar de antagandet att känslor är kontextuella och relationella. Man framhåller även vikten av effekterna av kontakt mellan människor, idéer och föremål.

Lika viktigt är de sätt på vilka kritiska konceptualiseringar av emotioner skiljer sig från biologiska och kognitiva. Emotioner är inte medfödda, inte interna psykologiska tillstånd, inte universella och inte mätbara. De är abstrakta. Känslor i lärandet att lära sig att undervisa ignoreras eller bagatelliseras ofta av lärarutbildare. Med hjälp av innehålls och diskursanalyserna av dagböckerna visas det att genomgripande emotionellt innehåll, som återspeglar den enskilde lärarens *perezhivanie*, ett uttryck som kommer från Vygotskij, och syftar på utvecklingens sociala situation. Det blir en del av lärares processer för kognitiv utveckling.

Emotionellt innehåll indexerar dissonans mellan idealet och verkligheten, vilket ger potentiella tillväxtpunkter. De tillämpar en SCOPA av språklärare, lärande som förenar det dynamiska, dialektiska förhållandet mellan emotion, kognition och aktivitet för att vägleda lärarutbildare i att förmedla nya språklärares professionella utveckling. Resultatet i studierna visar oss att känslorna har en stor betydelse i lärarnas profession och det framhålls även i berättelser och svar från lärarna.

Forskningsresultat från studien gjord av Rushton m.fl. (2023) tyder på den positiva effekten av erfarenheten att reflektion hos lärare ses både som en källa till professionell kunskap och som en fruktbar möjlighet för lärare att ändra förutfattade meningar. Studien genomfördes genom att dagböcker från olika lärare användes som data för att undersöka pedagogikens inverkan på lärarnas utveckling, med fokus på följande: referens, dialog, struktur, situationer och avsikt. Medvetenheten om hur lärare lever sina liv påverkar hur de agerar i sin lärarprofession. Studien som bygger på 412 artiklar från 2000–2021, visar att forskningen om lärarprofessionen har vuxit, särskilt sedan 2010. Resultaten från översikten kategoriseras i sju tematiska grupper med nyckelområden relaterade till lärares yrkesliv: (1) Modeller och ramar för yrkesliv; (2) Berättelser om yrkesliv; (3) Att bli lärare; (4) Sammanhang; (5) Gemenskaper; (6) Förändring, övergång och konflikt; och (7) Ämnesinriktningar. Granskningen visar på luckor i forskningen. Till exempel, färre studier som fokuserar på grundskolelärares och förskollärares identiteter och hur de arbetar med sin lärarprofession. Studien avslutas med en uppmaning till att bredda forskningen för lärare i syfte att underlätta arbetets framsteg i vetenskap, policy och praktik

Det är också viktigt att ta hänsyn till mångfalden av språk och kulturella bakgrunder som existerar samtidigt i skolor nuförtiden. Studien presenterar en systematisk genomgång av en stor mängd litteratur som hjälper oss att förstå och utforska lärares yrkesliv. Syftet med översikten var att gå bortom begränsningarna inom specifika områden av lärares yrkesutövning för att utforska det breda och rika fältet av lärares yrkesliv. Slutligen framhåller författarna att studien är tänkt att bidra till det internationella området för språklärarytbildning, eftersom den delar insikter om innovativa lektionsdesigner och läskunnighetsstrategier som kan vara relevanta för lärarutbildare från andra sammanhang och länder. Dess motivering ligger i min förståelse av lärarutbildningsforskning som ett utrymme för att förstå hur blivande lärare arbetar med sin lärarprofession.

Norton (2013) utförde en studie bygger på en longitudinell fallstudie av invandrarkvinnor i Kanada för att utveckla nya idéer inom lärarprofessionen, deras identitet, investeringar och föreställda gemenskaper inom språkinlärning och språkundervisning. Resultatet av studien

visar att en poststrukturalistisk uppfattning om lärarprofession som multipel, en plats för kamp och föremål för förändring över tid och plats är mycket produktiv för att förstå språkinläring. Hennes sociologiska konstruktion av investeringar är ett viktigt komplement till psykologiska teorier om motivation. Konsekvenserna för språkundervisningen och lärarutbildningen är djupgående. Studien tangerar också upp följande centrala fråga som är relevant för min studie: Under vilka förhållanden talar, lyssnar, läser och skriver språkinlärare?

Inom ramen för artikeln av Pennington and Richards (2016) förklaras lärarprofession som en relationell, flytande och dynamisk process. Det är också något "förhandlat, konstruerat, infört, transformerande och övergående" (Miller, 2009, s.174). Dessutom bör lärarprofessionen inte framställas som en enhet, "utan i relation till diskursiva, sociala, kulturella och institutionella element" när den väl "utförs i ett sammanhang" (ibid). Följaktligen uttrycker Norton (2013, s. 45) att lärarprofessionen formas och är "hur en person förstår sin relation till världen, hur den relationen är strukturerad över tid och rum, och hur personen förstår möjligheter för framtiden". Med andra ord kommer man fram till detta genom reflektion.

Hattie och Timperley (2007) beskriver att skickliga lärare snabbt kan identifiera olika scenarion som kan utspelas i klassrummet. Det betyder att de med sin erfarenhet kan bedöma olika situationer i klassrummet och kan agera därefter på ett sätt som nya lärare kanske inte kan. De visar att skickliga lärare tack vare sina större kunskaper och erfarenheter är bättre på att spontant förhålla sig till eleverna och snabbare kan urskilja mönster och missförstånd. Kompetenta lärare kan avvika från lektionsplaneringen för att lösa en klassrumssituation eftersom de har mer kunskap om hur de ska lösa situationen medan nya lärare oftast följer läroplanen eller planeringen till punkt och pricka utan den intellektuella rörlighet, kreativitet eller flexibilitet som krävs för att kunna anpassa sig. Att feedback är en viktig aspekt är alla överens om men det viktiga är vilken typ av feedback samt hur den ges som är av störst betydelse. Feedback är en konsekvens av ett utförande och ett hjälpmedel för lärare att lyckas bättre i klassrummet. Att knyta an detta till lärares reflektioner på deras yrkesutövning kan bidra till positiv förändring. Feedbacken bör ingå i ett lärande sammanhang och med verktyg som ger personen i fråga möjlighet att utvecklas i rätt riktning.

I en annan studie som Hattie själv genomförde 2012 handlar det om att överbrygga klyftan mellan vad eleven har förstått och vad vi vill att de ska förstå. Det handlar om återkoppling som inte endast gäller uppgifterna och resultaten utan även eleverna insats och motivation, hur de hanterar ett problem och hur de arbetar i grupp med andra elever. Lärare bör uppmuntra eleverna till handlingar som leder dem framåt. Att träna eleverna i att tänka mer akademiskt, det vill säga att planera, kontrollera och bedöma sitt arbete. Studien som är skriven för både nya och erfarna lärare. Studien diskuterar data som härrör från 1 000 metaanalyser av effektiviteten av över 150 olika procedurer som används i undervisningen. De flesta av resultaten behandlas under sex huvudrubriker: Att förbereda klassrummet; Börjar lektionen; Lektionens flöde – lärande; Lektionens flöde – återkoppling; och Slutet av lektionen. Resultatet av studien visar att feedback är en huvudfaktor för lärares framgång i sin yrkesprofession.

Reflektion över praxis ses som ett medel att förbinda teori och praktik som ett reflektionsunderlag för att belysa och skapa förståelse för vad som sker i praxis (Bronäs och Selander, 2006, s. 150). Två författare som skriver om hur lärarstudenter formas genom sin praxis och reflektionen över den. Vad ligger bakom våra föreställningar om "teori" och "praktik"? Är de varandras motsatser och oförenliga? Eller är de aspekter både i lärande och yrkesutövande? De berättar även om något de kallar "praktikchock" som ofta möter blivande lärare när de är ute i skolornas "verklighet". De har undersökt nya lärare och hur de hanterar sin undervisning och hur de upplever verkligheten ute i praktiken jämfört med att ha varit lärarstudent. Då författarna har försökt att definiera begreppet praktik uppkommer ett resonemang kring begreppet varpå de frågar sig om det finns något som är "ren" praktik. Resultatet av deras diskussion är att något sådant inte existerar. De menar att den kunskap som praktik ger byggs upp för att skapa sammanhang och mening. Denna antologi med alla sina lärda, inspirerande och insiktsfulla bidrag vänder sig till verksamma lärare och lärarstudierande som närmar sig slutet av sin utbildning och alla andra som arbetar med mötet mellan teori och praktik. Resultatet de kommer fram till är att yrkeslärares kompetens kan vara sprungen ur två källor: den akademiska kompetensen och den branschrelaterade kompetensen och att lärare reflekterar över hur de format sin kompetens. Ett vanligt och något förenklat sätt att beskriva

kunskapen inom dessa kompetenser är med hjälp av deras traditionella uppdelning av praktisk och teoretisk kunskap (Bronäs och Selander, 2006). För att tydliggöra detta säger författarna att den teoretiska kompetensen är den kunskap som ligger i de didaktiska och pedagogiska modellerna läraren har till hjälp i sitt arbete. Våldigt ofta ställs teori och praktik mot varandra och de ges olika värde i olika sammanhang. Men en skarp uppdelning av detta slag stämmer inte överens med verkligheten (Bronäs och Selander, 2006).

Gustavsson (2002) diskuterar i sin bok olika aspekter av kunskap. Pedagogisk kunskap i begränsad omfattning betecknas som episteme. Episteme kommer från grekiskan och betyder kunskap eller vetenskap. Enligt Platon är kunskap en delmängd av det som är sant och trott. Gustavsson (2002) menar att i varje fall kräver man epistemisk kunskap av dem som studerar. Episteme är inte bara kunskap om att något är sant, utan också kunskap om varför det är på det viset. Fokus riktas mot själva handlingen och en önskan om att förstå avsikten bakom handlingen (Gustavsson, 2002).

Lärare bör alltid reflektera över sin yrkesinsats och yrkesprofession. För att kunna bedöma och återkoppla, behöver man först fundera på vad det innebär att kunna eller att förstå något. Gustavsson (2002) problematiserar begreppet kunskap ur ett filosofiskt perspektiv. Det kan till exempel handla om skillnaden mellan information och kunskap. Det är först när information sätts i ett sammanhang och integreras med den egna förståelsen av omvärlden som den blir till kunskap, menar Gustavsson. Låt oss ta ett exempel ur undervisning i moderna språkämnen. Läromedel kan beskriva olika grammatiska strukturer men den informationen kan bli till elevernas kunskap först när de sätter orden i ett sammanhang, till exempel när det kopplas till deras erfarenheter av platser i närområdet som ett ortnamn, eller en vardaglig situation de kan relatera till.

Elevers olika erfarenheter har med andra ord betydelse för deras kunskapsinhämtning. Vidare diskuterar Gustavsson förhållandet mellan praktisk och teoretisk kunskap. Den praktiska kunskapen underordnas ofta den teoretiska kunskapen, menar författaren. Vanligtvis skulle vi kunna säga att praktisk kunskap handlar om att göra något medan teoretisk kunskap är något man kan läsa sig till. Gustavsson (2002) poängterar dock att denna distinktion inte är självklar

och dessa två begrepp är relaterade till varandra på flera sätt. Ofta behöver vi veta innan vi gör något. Dessutom får vi teoretisk kunskap genom att vi handlar praktiskt, prövar och utforskar.

3.3 Sammanfattning av forskningsresultat

Resultatet visar att de studier, rapporter och artiklar som redovisats i detta kapitel har i stora drag kommit fram till ett par gemensamma slutsatser. Det handlar bland annat om vikten att kunna använda sina erfarenheter för att kunna reflektera över sin yrkespraktik på ett konstruktivt och givande sätt och att kunna upprätthålla sin egen och kollegers och elevers motivation för att nå upp till kunskapsmålen i läroplanerna. Det handlar även om insikten att både praktisk kunskap och teoretisk kunskap är viktig i lärarprofessionen. Att man som lärare ska lära sig att kombinera både praktisk och teoretisk kunskap med hjälp av reflektion för att kunna utveckla sin lärarprofession. Resultatet visar även att det är viktigt att överbrygga klyftan mellan vad eleverna förstår och kan och vad lärare vill att de ska kunna. Studier konstaterar genomgående att lärares erfarenhetslängd spelar stor roll och därför är det viktigt med samarbete och att man kommunicerar och delar med sig av sina erfarenheter. Både nationella och internationella undersökningar kommer fram till hur viktigt det är att lärare kontinuerligt reflekterar över sin yrkespraktik och även funderar på sin läraridentitet. De olika studierna och resultaten knyter samman aspekterna att känslor påverkar lärarnas reflektionsförmåga och likas deras yrkesidentitet. Det uppmärksammas också i flera studier att lärare generellt är eniga om hur det ska gå till väga för att bli bättre i sin yrkesroll.

4 Metod och material

I det här kapitlet presenteras studiens metod och material. I 4.1 berättar jag om insamlingsmetoden, i 4.2 beskriver jag materialet som använts för detta arbete, i 4.2.1 berättar jag om studiens deltagare och i 4.3 förklarar jag analysmetoden som använts. Slutligen i 4.4 berättar jag om de forskningsetiska överväganden jag gjort för att sen avsluta kapitlet med metoddiskussion

4.1 Insamlingsmetod

Studiens material har samlats in genom en enkätundersökning. Jag har hittat min inspiration från Ejlertsson (2019) som beskriver enkät som forskningsmetod. Han framhåller att en bra enkätundersökning inte är självklarhet. För att göra en sådan krävs god metodologisk kunskap samtidigt som många praktiska moment ska gås igenom. Boken diskuterar enkätprocessens olika delar inklusive hur insamlade data bearbetas. Många praktiska tips ges kring hur en enkätundersökning kan genomföras. I boken beskrivs förarbetet till enkäten, hur frågorna konstrueras, hur ett följbrev skrivs och hur kvaliteten i frågorna hanteras. Dessutom berörs viktiga frågor som motivationens betydelse för ett bra deltagande, svarandets psykologi, kvalitetsutveckling av frågor genom kognitiva intervjuer samt hur svarsfrekvensen ska kunna ökas utan att svars kvaliteten försämras.

Enkätundersökningar är i regel kvantitativa (Berntsson m.fl., 2016) medan exempelvis intervjuer utgör en kvalitativ metod. Gemensamt för både enkäter och intervjuer är att ett frågeformulär normalt används. Ett formulär kan betraktas som en undersöknings mätinstrument. På så sätt kan olika studier som använder samma instrument jämföras, vilket har stora fördelar ur vetenskaplig utgångspunkt. I denna studie har en enkät använts kvalitativt. Kvalitativa undersökningar används för att undersöka sammanhang och specifika fenomen. De ger oss oftast detaljerade beskrivningar av kontexten vilket medför att vi kan

analysera på djupet. Enkätfrågorna som gjordes på en del språklärare möjliggjorde det att få en inblick i hur de tänker om sin språkundervisningspraktik och hur de ser sin professionskunskap.

Enkäten i denna studie består av åtta frågor (se bilaga 1) som skickats via studiens deltagares e-postadresser. Enkätfrågorna hade fokus på hur språklärare tänker om sin språkundervisning och hur de ser på sin professionskunskap. Enkät svar ger oss en insikt om vad personen man frågar upplever vara relevant och viktigt (Ejlertsson, 2019).

4.2 Material

4.2.1 Studiens deltagare

Deltagarna som besvarat enkäten har getts koder i form av siffror som jag numrerade från 1–6. Studiens deltagare är samtliga lärare i moderna språk på högstadiet och gymnasiet. Det är 6 lärare som har besvarat enkäten. De är samtliga mellan 35–55 år. Tre av lärarna arbetar på högstadiet och två av dem på gymnasiet på teoretiska program. Den sista respondenten är en arbetar på högstadiet. Lärarna har arbetat allt mellan 5–25 år och de är alla behöriga.

Eftersom jag själv arbetar som lärare i moderna språk valde jag att kontakta lärare i mitt professionella nätverk, vilket kan benämnas som ett bekvämlighetsurval (Bryman, 2018). Denna typ av urval bygger på vad som är passande för forskaren och vilka objekt som ligger närmast till hand att välja. Fördelen med detta kan ses för småskaliga forskningsprojekt där man har en begränsad budget för både tid och kostnad. Studiens deltagare kontaktades via mejl med information om studiens fokus, vilken utbildning jag läser samt en bifogad bilaga med frågorna.

4.2.2 Materialbeskrivning

Det empiriska materialet i studien består av 48 skriftliga enkätsvar som sex studiedeltagare har gett på de åtta frågor som mejlats till dem. Enkäterna har inte besvarats samtidigt utan under en månads tid. Materialet tillhandahölls lärarna och mig genom mailkorrespondens.

4.3 Analysmetod

Kvale (1997) framhåller att ”intervjuer och enkäter är unika och kraftfulla metoder för att fånga erfarenheter och innebörder ur undersökningspersonernas vardagsvärld” (s. 70). Vardagsvärlden i föreliggande studie motsvaras av lärarnas pedagogiska arbete och det är denna som är i fokus. Jag fördjupar mig inte i olika uppfattningars uppkomst eller den enskilda individens livssammanhang. Tolkning och analys sker på en kollektiv nivå, vilket innebär att jag betraktar individerna som bärare av fragment av olika sätt att erfara dem.

Materialet har först analyserats med en kvalitativ innehållsanalys. En innehållsanalys är en analys där man tolkar svaren genom att identifiera mönster som sedan kodas (Graneheim och Lundman, 2004). Den kvalitativa metodansatsen kännetecknas av att jag försöker hitta mönster i materialet, tolka och förstå de resultat som framkommer och ställer dem i relation till studiens teorimodell om reflekterande praktiker. Det ger analysen struktur och inriktning. Min undersökning kan anses replikerbar genom att alla frågor och svar är kategoriserade och noggrant analyserade. Resultatet ger en relativt tydlig information på hur lärare reflekterar över sin praktik. I denna studie har metoden använts bakvänt, det vill säga enkätsvaren har lästs igenom upprepade gånger för att identifiera vilka av de komponenter i Schöns modell (se kap. 2) finns i materialet. Dessa komponenter har använts som analysenhet och numrerats. Innehållet i enkätsvaren har kodats med hjälp av följande analysenheter:

- 1 reflektion är en nyckelfaktor för att förbättra praktiken
- 2 att lära sig från de andra
- 3 att reflektera med andra
- 4 reflektion hjälper en att svara positivt på förändringar i en organisation

5 reflektion ger möjlighet att skapa gemensam fortbildning

6 reflektion – en möjlighet att distansera sig och testa ens objektivitet

7 reflektion över hur man kan förbättra sin egen yrkesutövning

I det följande ges ett par exempel på hur jag analyserat enkätsvaren. Analysenhet 2 handlar om nyckelfaktorer för förbättring av inlärningserfarenheter. Här finns koppling till alla sex lärare. Sambanden som finns här visar på att lärarna gör och ser likadant. Lärare 4 och 5 pratar om att inkludering av alla är viktigt och att man utgår från gruppen för att anpassa. Lärare 4 berättar även att den största utmaningen är att undervisa flerspråkiga elever och att en nyckelfaktor till förbättrad inlärning är att reflektera över hur man arbetar för att kunna nå dessa elever.

Analysenhet 7 handlar om att förbättra sin professionella yrkesroll. Lärare 5 svarar att man kan göra mer "roliga" saker tillsammans med sina elever där språket blir mer levande och användbart. Lärare 6 tycker att man kan hitta flera vägar för elever som har det svårt att lära sig. Alla lärare förutom lärare 1 uttrycker att de är eniga om att man ska testa nya metoder och hitta mer individuella lösningar. Förslagen på förbättringarna skulle kunna bidra till att lärarna kunde förbättra sin professionella yrkesroll.

Analysenhet 3 handlar om shared activity, det vill säga aktiviteter där lärarna lär av varandra. Enkätsvaren ger oss inte fler indikationer på att lärarna har shared activity.

Jag har i denna studie valt att slå ihop enheterna 1, 5 och 7 eftersom de har samma innehåll (se avsnitt 2.1) i en enda enhet som benämns Reflektion över praktiken – nödvändig för förbättrad praktik. Man ska med andra ord som yrkesutövare vara kapabel att reflektera under hela sin yrkeskarriär för att kunna förbättra den.

4.4 Forskningsetiska överväganden

Etiska överväganden i insamlat empiri och vidare bearbetning och presentation som gjorts är bland annat att låta lärarna svara via email. Deras namn eller identitet har inte skrivits ut. De forskningsetiska överväganden som var aktuella för mitt arbete handlade om avidentifiering av skolenheter och informanter för att göra eventuell känslig eller personlig information icke spårbar. Detta enligt konfidentialitetskravet. Om informanterna hade utlämnat upplevelser eller information som var mycket personliga var det viktigt att integriteten skyddades. Informanterna fick därför information om syftet med undersökningen samt hur information skulle användas. De fick även veta att de kunde närsomhelst avbryta sitt deltagande och därmed var både informationskravet och samtyckeskravet uppfyllt (Vetenskapsrådet, 2017).

Det är en grundläggande ställning inom den etablerade forskningsetiken och kallas riktlinjer som vetenskapssamhället allmänt erkänt individsskyddskravet. Här inbegrips att i enighet med god vetenskap undvika oseriösa eller opassande slutsatser. Etiken i mitt arbete sammanfaller med de etiska riktlinjer som återges i texter som Helsingforsdeklarationen.

4.5 Metoddiskussion

Metoden i denna studie har varit att via ett enkätformulär fråga olika språklärare hur de reflekterar över sin undervisning och för att få en överblick hur de ser på sin lärarprofession i förhållande till deras relation till elever och kolleger och vad det spelar för roll i deras yrkesidentitet. I en optimal situation eller undersökning hade man efter insamlat och bearbetat material kunnat gå tillbaka till respondenterna för att komplettera med följdfrågor och diskutera dem tillsammans. I denna studie har det inte funnits möjlighet att gå tillbaka och fråga respondenterna eller få mer specifika svar på mina frågeställningar. Eftersom antalet deltagare i studien är litet leder det till att generaliserbarheten av studien är tämligen låg.

En annan aspekt som behöver diskuteras är att när ett uttalande tolkas då det tagits ur sin ursprungliga kontext riskerar forskaren att förvränga det intervjupersonen har sagt. Detta är, enligt Bryman (2018), en självklar risk med kodning av kvalitativt material. En vanlig kritik mot att koda enkäter eller intervjutext är att forskare, då de delar upp text i fragment, riskerar att misstolka respondenters uttalanden. Samtidigt är det först då man tolkat och analyserat resultatet och skildrat det på en teoretisk nivå som det faktiskt blir av betydelse.

5 Resultat och tolkning

I detta avsnitt presenteras resultatet av analysen av materialet. I avsnitt 5.1 redovisas analysen av svaren till reflektion över praktiken, nödvändig för förbättrad praktik. I samma avsnitt kommer analys svaren av 5.5 reflektionen ska vara pågående under ens karriär och analys svaren till 5.7 reflektionen om att förbättra sin professionella yrkesutövning slås samman då de går under samma kategori.

I avsnitt 5.2 redovisas analysen av svaren till att lära sig från andra. I avsnitt 5.3 redovisas analysen av svaren till delad aktivitet. I avsnitt 5.4 redovisas analysen av svaren till att svara positivt på förändringar. I avsnitt 5.6 redovisas analysen av svaren till reflektionen om att skapa gemensam kompetensutveckling. I avsnitt 5.8 redovisas analysen av svaren till reflektionen att testa sin objektivitet.

5.1 Reflektion över praktiken – nödvändig för förbättrad praktik

Svaren till analyserna 1, 5 och 7 har samma innehåll och har i analysmetoddelen 4.3 slagits ihop. I resultatkapitlet har jag gett varje analysenhet en egen rubrik för att göra det tydligt men analys svaren 1,5 och 7 presenteras tillsammans här under rubrik 5.1.

Analysen av lärarnas svar visar att alla lärare i studien reflekterar över sitt yrkesutövande och är medvetna om vad de behöver utveckla eller jobba med för att bättre lyckas med fler elever. Lärare 4 säger exempelvis:

Den största utmaningen är ibland att undervisa flerspråkiga elever. Det tar längre tid för vissa barn att lära sig ett språk. Att hitta ett fungerande sätt för alla är en utmaning.

Reflektionen är viktig då det är en vanlig och återkommande utmaning för många lärare. Materialet visar att flera lärare reflekterar över detta och är medvetna om att de måste ta med det i sin undervisningspraktik. Samma lärare som i citatet ovan säger:

Man måste kartlägga elevernas behov och försöka planera på ett sätt som gynnar alla.

Återigen visar svaret att läraren reflekterar över sin undervisning på ett sådant sätt att man måste arbeta utifrån de förutsättningar man har. Detta knyts an till Schulmans teori att man måste veta vart eleven befinner sig.

En annan lärare, Lärare 3, uttrycker sig så här:

Den största utmaningen är steg 3 i moderna språk då eleverna har bristande förkunskaper från tidigare år. Samtidigt finns det vissa elever som haft en gedigen undervisning i tidigare språkklassrum. Denna diskrepans mellan ambitiösa elever och elever med bristande förkunskaper är väldigt utmanande, men framför allt är det de bristande förkunskaperna som läraren framhåller som största utmaningen.

Den här lärarens svar kan tolkas som att även den här läraren reflekterar mycket över sin undervisning. I likhet med denna lärare berättar flera lärare i studien att utmaningen med elever med olika bakgrund är stor och viktig att reflektera över för att kunna anpassa sin undervisning utefter vilken nivå eleven befinner sig på.

Analysenhet 5 visar svar som tyder på att lärarna kontinuerligt är reflekterande över sin undervisning. Lärare 6 säger:

Det mest effektiva är om man har tid att planera moment som från början har flera ingångar och vägar fram för elevers olika behov. Alla elever behöver inte göra samma saker för att jobba mot samma mål.

En tydlig reflektion som talar om för oss att läraren är medveten om de olika nivåer som behöver införas för att nå olika elever.

Lärare 2 svarar:

Det är svårt då nivån sträcker sig från nybörjare till dem som redan ligger på gymnasienivå. Det går att hålla olika nivåer i klassrummet men inte så många som skulle behövas.

Som citatet säger är läraren medveten om den ständiga utmaningen med elevernas olika förkunskaper och det innebär att lärare ständigt och pågående måste reflektera över sitt yrke. Svaret visar även att läraren reflekterat över olika undervisningsmetoder eller uppgifter för att komma fram till denna slutsats.

I analysenhet 7 presenteras svaren om att förbättra sin professionella yrkesutövning. Lärare 1 framhåller:

Jag vet inte ifall språkundervisningen förändrats på senare år. Jag kan bara tala om min undervisning och jag har haft samma metod i 20 år”.

Här kan man ställa sig frågan varför läraren haft samma metod i 20 år och varför läraren svarar att hen inte vet. Oavsett om metoden hen haft i 20 fungerat bra eller ej bör man vara öppen för utveckling, nya vägar, nya metoder och framför allt veta hur det i övrigt ser ut idag. Med stöd i Schulmans teori om lärares professionskunskap (se kap. 2) kan detta svar tolkas som att personen inte vill utvecklas eller inte har kunskapen om hur. Personen som ska undervisa i ett ämne måste även kunna visa att man känner till olika metoder av att undervisa. En skicklig lärare är medlem av en professionell gemenskap som är redo, villig och förmögen att undervisa och lära av sina undervisningserfarenheter.

Pedagogical content knowledge, det vill säga begreppet PCK myntades av Lee S. Shulman (1986) och innebär pedagogisk ämneskunskap. PCK är varken lärares rena ämneskunskap eller dennes allmänna pedagogiska kunskap, utan kombinationen av dessa. Det har tidigare diskuterats huruvida ämneskunskaper eller pedagogiska kunskaper är viktigast för lärare. Shulman (1986, s. 4–6) menar dock att lärare behöver en balans mellan dessa kunskaper för att utveckla ett meningsfullt lärande hos elever. Lärare måste veta hur elever tänker och lär sig, hur man lär ut detta samt vilka metoder man kan använda i undervisningen (Shulman, 1986, s. 5, 9). Detta innebär att kombinationen av pedagogisk kunskap och ämneskunskap gör oss till lärare för ämnesexperter. Sammanfattningsvis hänger det ihop med lärarnas kännedom om hur viktig den nödvändiga reflektionen är för att kunna förbättra sin praktik.

5.2 Att lära sig från andra

Alla lärare i studien uttalar sig om att de under sin läkarkarriär har haft möjlighet att lära sig olika saker från andra i sin omgivning och på olika sätt. Merparten av Lärare 1, 2, 4, 5 och 6 uttrycker i sina svar att de involverar eleverna i sin undervisning, låter dem jobba tillsammans i mindre grupper för att få en bättre interaktion med eleverna. Lärarna lär sig mer av eleverna genom att ha dem i mindre grupper. Att ta hjälp av specialpedagog eller kollega bidrar också till man lär sig mer och utvecklas.

Exempelvis säger lärare 5:

Efter gymnasiet valde jag att bo 5 månader i Spanien och studerade då spanska på universitetet för utlänningar. Jag fick uppleva skillnaden med att knappt behärska grunderna till att bli självständig i språk.

Läraren i citatet valt att bo och studera i ett spansktalande land och lära sig språket tillsammans med andra utländska studenter. Att bo i ett land där språket talas innebär att exponeringsgraden för språket är hög och att man själv är tvungen att använda språket i olika situationer och med personer som har det språket som modersmål. En lärare som själv gått den här vägen för att lära sig ett språk får kanske förståelse för hur svårt det är för elever som kommer från andra länder med annat modersmål att lära sig ännu ett nytt språk som engelska eller moderna språk.

Lärare 2 svarar på fråga nummer 7 med att berätta vad man kan tillämpa för att hjälpa eleverna mer:

Ganska mycket styrd tid med övningar på olika nivåer. Man kan be om hjälp av specialpedagog eller annan lärare för att hjälpas åt eller lära av varandra. Som lärare måste man släppa kontrollen för att kunna ta hand om dem som behöver mest hjälp.

Så som det står i citatet har denna lärare valt att ta upp att man kan ta hjälp av specialpedagog eller annan lärare för att lära tillsammans och av varandra. En lärare som är medveten om att man lära sig från mer erfarna kolleger och tillämpar det i sin undervisning kan lära sig mer. Utifrån lärarnas svar tolkar jag det som att de även tycker att eleverna kan lära sig av varandra genom att arbeta i mindre grupper och nivå anpassas.

5.3 Delad aktivitet

Analysen med analysenheten *delad aktivitet* gav inte mycket information om huruvida det sker reflektion kolleger sinsemellan. Inte heller om man reflekterar med eller utan elever.

Däremot berättar lärare 2:

Förr hade man mer utbyte av andra länder, tex brevvänner som kom på besök och man gjorde utflykter till andra skolor, museer, städer med mera för att få ett bättre utbyte och genom delade aktiviteter lära bättre.

Med den reflektionen berättar läraren att eleverna kunde lärt sig mer genom utbyte med andra skolor och likaså kan lärare lära av andra lärare på samma sätt.

Lärare 5 berättar:

Jag tycker vi blivit en flumskola och borde bli mer tydliga ledare i klassrummet och att eleverna behöver bli mer kreativa aktörer och använda språket mer i delaktiga aktiviteter.

Båda citaten visar att lärarna tycker att man har för lite delade aktiviteter nu jämfört med förr. Båda lärare har undervisat länge och gör jämförelser med hur det var förr.

Lärare 1 är av annan mening och framhåller:

Jag har väldigt små grupper så det är relativt lätt att nå alla. De pratar mycket, spelar teater, dialoger, ljudfiler mm.

Det här citatet visar att läraren anser att eleverna lär sig mycket genom delade aktiviteter med varandra.

5.4 Svara positivt på förändringar

Analysen av huruvida lärarna i studien ställer sig förändringar visar inga direkta positiva svar på de förändringar som skett. Snarare visar svaren att lärarna tyckte att det var bättre "förr".

Lärare 4 säger till exempel:

Jag tycker språkundervisningen förändras genom åren. För många år sedan hade lärare mer traditionell undervisning, vilket var att använda textböckerna, träna glosor och skriftliga uppgifter. Nu undervisar man annorlunda med mer film, texter mm.

Vad läraren framhåller kan tolkas både positivt och negativt. Läraren i citatet ovan framhåller att undervisningen var mer traditionell förr och det kan tolkas som positivt, medan Lärare 6 tycker att undervisningen inte alls förändrats:

För min del känner jag inte att det har förändrats, men det kanske borde ha gjorts det.

Svaret kan tolkas som att läraren kanske inte varit öppen för förändringar eller helt enkelt inte tagit del av dem.

5.5 Att skapa gemensam kompetensutveckling

Att ta hjälp av varandra eller av speciallärare är något som några nämner men inte alla. Lärare 3 berättar;

Som lärare hade jag behövt erbjuda olika nivåanpassade uppgifter. Ett alternativ och önskemål hade varit att ha fler resurser på plats som tex en specialpedagog som hade kunnat stötta och hjälpa.

Detta hade varit intressant att diskutera med följdfrågor om jag hade varit på plats vid intervju. Då hade jag kunnat följa upp med frågor om hur de bättre skulle kunna jobba med gemensam kompetensutveckling.

5.6 Att testa sin objektivitet

För att testa sin objektivitet kan man ta till en kollega som hjälp vid bedömning om man tror sig ha bedömt för subjektivt. Det är naturligt att man, de flesta i alla fall, skapar relationer till sina elever och då kan det ibland vara en utmaning att vara helt objektiv. Lärare 1 pratar om att det är viktigt att inkludera alla elever och det görs genom att arbeta med dialoger, spel och teater. Lärare 4 berättar:

Man kan redovisa sin kunskap på olika sätt, till exempel redovisning framför hela klassen, för mindre grupper, för lärare. Man ska vara tydlig med sina förväntningar och relationen mellan lärare och elever är viktig då den kan öka trygghet och motivation.

Av citatet att tolka tycker man att implementeras detta i undervisning samtidigt som man ska vara objektiv är inte lätt. Slutligen säger lärare 4:

Lärare kan tillämpa olika saker för att inkludera alla elever. Den första är tydlig genomgång, den andra är tydliga förväntningar och den tredje är relationen mellan lärare och elev som kan öka trygghet och motivation.

Som citatet säger jobbar läraren med att vara objektiv men samtidigt nå alla elever.

6 Slutsats och diskussion

I detta kapitel presenteras i 6.1 hur resultatet av undersökningen besvarar forskningsfrågorna och vilka slutsatser jag kan dra av detta. Därefter följer i 6.2 en diskussion där jag kopplar resultatet både till den teoretiska modellen och till delar av forskningen som tidigare presenterats. Slutligen reflekterar jag kort i 6.3 hur resultatet av undersökningen lett till nya frågor och tankar på viken typ av vidare forskning som skulle vara intressant att genomföra.

6.1 Slutsats

Studiens första fråga var *Hur reflekterar lärarna i studien över sin undervisningspraktik?*

Resultatet visar att deltagarna i enkäten inte alltid var överens. De reflekterar olika över sin undervisningspraktik beroende på hur länge de arbetat som lärare. De svarar lite olika beroende på hur länge de jobbat som lärare. De lärare som jobbat längst beskriver att de använt samma metod i 20 år. Andra svarar att undervisningen har förändrats mycket och att de måste hänga med och utveckla sig inom sin profession. Återkommande är att utmaningen de upplever är bland elever som alla kommer från olika bakgrund med olika förkunskaper och hur man ska anpassa sin undervisning för att nå alla. Paralleller med enkätsvaren från lärarna i studien och de studier jag läst har kunnat dras till mina resultat. Det vill säga att relationerna är en viktig del i att få eleverna att lyckas. Slutsatsen blir då att lärarna reflekterar likvärdig med det forskningen säger. Man reflekterar både över hur man undervisar, hur det är nu jämfört med förr och på var eleverna befinner sig kunskapsmässigt för att kunna anpassa sin praktik på bästa sätt.

Studiens andra fråga var *Hur beskriver lärarna i studien sin professionskunskap?*

Resultatet visar att studierna jag läst tangerar frågan om hur lärarna beskriver sin professionskunskap genom att bland annat ta upp känslöpåverkan. Att lärares känslor och hur de hanterar dem har stor betydelse för hur de hanterar sin lärarprofession. Ur enkätsvaren förstår man att det är mycket känslor inblandade men att lärarna gör sitt bästa för att utöva ett bra jobb. Enkätsvaren framhåller även att en av utmaningarna är elever med olika bakgrund och bristande

förkunskaper vilket tenderar att väcka känslor hos lärare. De känner ofta att de kanske inte räcker till eller vet hur de ska forma sin undervisning för att nå elever som befinner sig på olika nivåer.

Shulman (1986) framhåller i sina komponenter begreppet "tacit knowing" som betyder tyst kunskap. Lärare måste reflektera över vad de gör och ibland sker detta omedvetet. De måste upptäcka detta och därefter kan de reflektera. En del lärare pratar om reflektionen genom att prata om situationer som tillhör tidigare händelser och en del av dem pratar om reflektion i framtida syfte. Detta kan betyda att lärare är medvetna om sina känslor i sammanhanget och kan reflektera både bakåt och framåt i sin planering. Shulman (1986) berättar också om moment som överraskar oss och det kallar han "reflection in action". Det är när man har förmågan att tänka på det man gör medan man gör det. Han ger oss exempel på ett jazzband och hur de olika personerna i bandet improviserar med varandra för att skapa harmoni i musiken. Han menar att likadant ska lärare arbeta. Enkätsvaren visar att lärare även reflekterar medan de utför något och på så sätt involverar sina känslor i nuet och utövar "reflection in action".

6.2 Diskussion

Mitt resultat bekräftar det tidigare studier sagt om reflektion på så sätt att lärare kontinuerligt reflekterar över sin undervisningspraktik och att en reflekterande lärare är en effektiv lärare. Resultatet framhåller även att lärare har svårt för att kritiskt reflektera över sin undervisning. Att reflektera över allt man gör ingår i en lärares vardag och det kommer att ha betydelse för hur och om eleverna kommer att lyckas. Lärare som har jobbat länge har en större "bank" att hämta sina redskap från varav nya lärare behöver ta hjälp av kolleger för att tillsammans kunna utvecklas. Mitt resultat baseras på lärare som alla jobbat länge och det nya jag fick fram var att en av lärarna som jobbat med samma metod i 20 år inte var intresserad av att reflektera över sin praktik utan vill fortsätta göra som hon alltid gjort. Problemet i resultatet är att läraren inte reflekterar för att kunna förbättra sin undervisningspraktik.

Studiens resultat visar att när man hittar kreativa metoder för utläring, feedback och relationer så att det blir gynnsamt oavsett vilket ämne man undervisar i. Det ligger i harmoni med det studiens resultat som visar att lärarna försöker arbeta kreativt med att finna olika vägar och metoder för både undervisning, feedback och att skapa olika relationer med eleverna för att kunna skapa en undervisning som når dem alla på olika plan.

Min studies resultat är i linje med vad andra studier visat. Läraryrket är komplext och kan inte bara fokuseras till en punkt att jobba med. Framför har jag velat lyfta fram huvudbitarna som rör reflektionen dvs erfarenhet, känslor, feedback och viljan av att vilja samarbeta med andra. Reflektion är fortfarande alldeles för individuell. Kanske därför många lärare har svårt att reflektera kritiskt. Även Shulman (1986) tar i sin teori upp att det är svårt för lärare att förhålla sig kritiskt vid sina reflektioner.

Resultatet visar även att kreativitet och skapande i alla dess former, från tänkande och idé till uttryck, formulering och presentation, utgör en progression där lärandets oförutsägbara dimension har ett stort utrymme. Det oförutsägbara är representerat i såväl det konstnärliga utövandet som i de sociala relationerna, liksom i det individuella kunskaps bildandet såväl som i det kollektiva. Det är spänningen mellan det oförutsägbara och förutsägbara som essensen i den kreativa pedagogiken synliggörs. Här finns ett handlingsutrymme för pedagogen som arbetar med både det estetiskt normativa, det sociala och kommunikativa. En skicklig pedagog är en erfaren pedagog som tycker det finaste är glädjen i elevens ögon och entusiasmen i utövandet men som samtidigt vet att ju mer man kan desto roligare blir det. Likadant gäller för språkinläringen Det finns också handlingsutrymme för den lärande pedagogen som ser sitt arbete som en möjlighet att själv vara deltagare i den skapande processen, där spänningsfältet mellan det okända och kända är grunden till en egen professionell kunskapsutveckling.

Schön (1987) beskriver *knowing in action* och *reflecting in action* som har stor betydelse för lärares reflektioner över sin lärarprofession. För att knyta an till mina enkätsvar drar jag slutsatsen att lärarna ibland medvetet reflekterar över sin lärarprofession för att kunna

bestämna vad de ska göra medan de andra gånger gör det omedvetet. Enligt Schön (1987) så är *knowing in action* att man måste utföra något för att kunna berätta om det så i praktiken betyder det att lärarna måste ha utfört det de vill reflektera över. Ett av resultaten blir att de lärare som medverkat i min undersökning använder sig av både *knowing* och *reflecting in action*.

6.3 Förslag till fortsatt forskning

En mängd frågor intressanta för framtida forskning har genererats under arbetets gång. Denna studie har genom en omfattande innehållsanalys av enkäterna haft syftet att ta reda på hur lärare reflekterar över och ser på sin lärarprofession. I fråga om vidare forskning skulle det vara intressant att undersöka hur fler lärare på olika stadier tänker och tycker. Kanske även att intervjua specialpedagoger eller rektorer eller kanske till och med en del elever för att få olika perspektiv. Detta skulle kunna genomföras via muntliga intervjuer och observationer i klassrummen.

Det hade varit intressant att göra personliga intervjuer för att kunna ställa fler följdfrågor och utveckla svaren. Likaså skulle man kunna jämföra om svaren skiljer sig beroende av om man frågar lärare som undervisar på gymnasiet, högstadiet eller låg och mellan stadiet. Ett forskningsområde som inte problematiserades i föreliggande studie är hur det mångkulturella tas tillvara i skolans verksamhet.

Referenser

- Andersson, I., & Andersson, S.B. (2004). Mikropolitiska perspektiv på nyutbildade lärares reflektioner. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 9(3), 161–188.
- Aspelin, J. (2005). *Den mellanmännliga vägen. Martin Bubers relationsfilosofi som pedagogisk vägvisning*. B. Östlings bokförlag.
- Aspelin, J. (2015). *Lärares relationskompetens*. Abstrakt från pedagogisk forskning i Skåne, Malmö Högskola, 27/8, 2015.
- Aspelin, J. (2016). Om den pedagogiska relationens gränser: Relationskompetens i gränslandet mellan närhet och distans. *Nordisk tidskrift för allmän didaktik*, 2(1), 3–13.
- Aspelin, J. (2018). Lärares relationskompetens: begreppsdiskussion med stöd i Martin Bubers begrepp ”det sociala” och ”det mellanmännliga”. *Utbildning och Demokrati*, 24(3), 49–63.
- Aspelin, J., & Persson, S. (2011). *Om relationell pedagogik*. Gleerups utbildnings AB.
- Berntsson, E., Bernhard-Oettel, C., Hellgren, J., Näswall, K., Sverke, M. (2016). *Enkätmetodik*. Natur Kultur Läromedel och Akademi.
- Bronäs, A., & Selander, S. (2006). *Verklighet verklighet: teori och praktik i lärarutbildningen*. Nordstedts akademiska förlag.
- Bryman, A. (2001). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber.
- Ehrman, M. & Leaver, B.L., Oxford, R.L. (2002). Cognitive styles in the service of language learning. *System*, 31(3), 393–415.
- Ejlertsson, G. (2019). *Enkäten i praktiken: en handbok i enkätmetodik*. Studentlitteratur AB.
- Fishman, W., & Gardner, H. (2006). Creating good education against the odds *Cambridge Journal of Education*, 36(3), 383–398.
- Golombek, P., & Doran, M. (2014). *Language debates: Theory and reality in languages learning, teaching & research*. Hachette UK.

- Graneheim, U.H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today*, 24(2), 105–112.
- Gustavsson, B. (2002). *Vad är kunskap? En diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Skolverket.
- Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review of Educational Research*, 77(1), 81–112.
- Medeiros, de A. (2021). *Language debates: Theory and reality in language learning, teaching and research*. Hatchette.
- Miller, J. M. (2009). Teacher identity. I A. Burns, & J. C. Richards (Red.), *The Cambridge Guide to Second Language Teacher Education* (s. 172 - 181). Cambridge University Press.
- Niemi, I.H & Kallioniemi, A. & Toom A. (Red.). *Miracle of Education: The Principles and Practices of Teaching and Learning in Finnish Schools*. Springer.
- Normell, M. (2009). *Från lydnad till ansvar: Kunskapssyn känslor och relationer i skolan*. Studentlitteratur AB.
- Norton, B. (2013). *Identity and language learning: Extending the Conversation*. Multilingual Matters.
- Pennington, MC. (1995). Pattern and variation in use of two languages in the Hong Kong secondary English class. *RELC Journal*, 26(2), 80–105.
- Pennington, M., & Richards, J.C. (2016). Teacher Identity in Language Teaching: Integrating Personal, Contextual, and Professional Factors. *RELC Journal*, 47(1), 5–23.
- Rhöse Martinsson, E. (2003). *Läraridentitet och lärararbet: Fem livsberättelser*. [Doktorsavhandling, Karlstad universitet].
- Rushton, E., Rawlings, S., Steadman, S. & Towers, E. (2023). Understanding teacher identity in teachers' professional lives: A systematic review of literature. School of education, , and society. *Review of Education*, 11(2), 1–52.
- Schön, D.A. (1987). *Educating the Reflective Practitioner: Toward a new design for teaching and learning in the profession*. Published by Jossey- Bass.

Shulman, Lee S. (1986). *Those who understand. Knowledge growth in teaching*. SageJournals, 15(2): 343–356.

Skolverket. (2025). *Läroplan för gymnasiet: Gy25*. Skolverket.

Timperley, H. (2013). *Det professionella lärandets inneboende kraft*. Studentlitteratur.

Vygotskij, L. S. (2001). *Tänkande och språk*. Daidalos.

Bilaga 1

Intervjufrågor

Intervjuguidens Intervjufrågor till examensarbetet i Moderna Språk på högskolan och Gymnasiet

Frågorna är följande;

1 Vilka språk undervisar du i?

2 Varför har du valt att undervisa i språk?

3 Vad är det roligaste med att undervisa språket?

4 Vad är den största utmaningen?

5 Hur gör du för att undervisa så att du kan nå så många elever med olika behov som möjligt?

6 Tycker du att språkundervisningen förändrats genom åren och i så fall hur?

7 Vad tycker du att man som lärare kan tillämpa för att kunna inkludera alla elever?

8 Finns det något som vi inte implementerat i dagens undervisning som du tycker vi skulle ha mer av idag?

